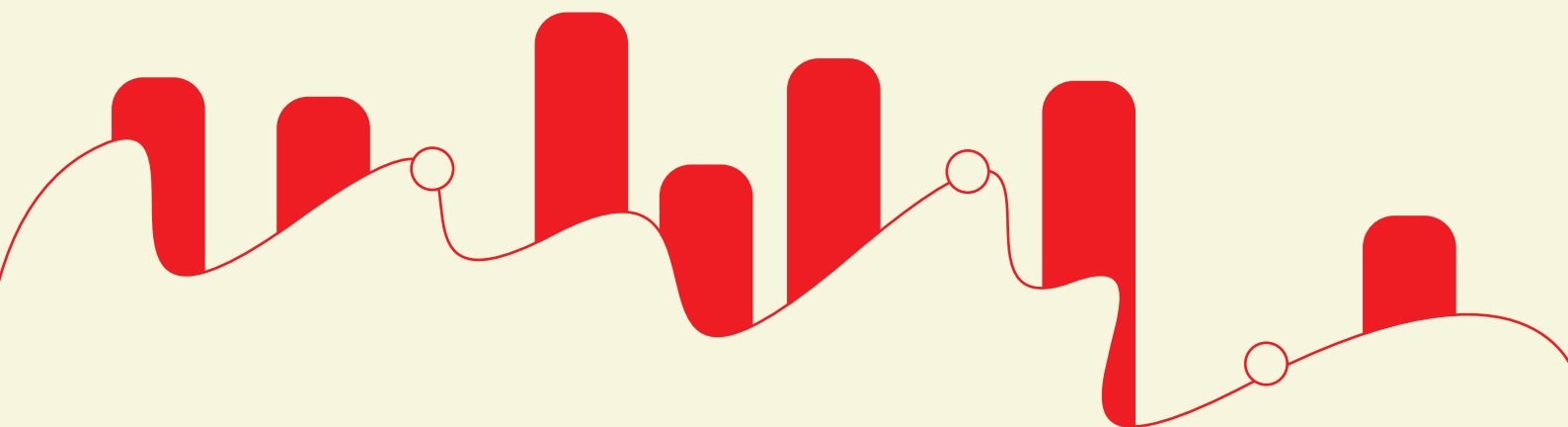

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА НА РЕЗУЛТАТИТЕ НА PISA ВО СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА: 2018 V. 2022 ГОДИНА

IMPRESSUM

Издавач:

Форум за образовни промени, Република Северна Македонија

Автор:

Бленди Ходаи

Дизајн:

Рина Абдулаи

Година на издавање:

Октомври 2024

Ова анализа е подготвена во рамки на проектот „Beyond Activism 2.0“ финансиран од European Endowment for Democracy. Мислењара и ставовите во оваа анализа не ги одразуваат секогаш мислењата и ставовите на European Endowment for Democracy.

**КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОД ПИСА
ВО СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА:
2018 VS. 2022 ГОДИНА**

4

РЕЗИМЕ НА ПИСА 2022:

7

**ПРЕМИН ОД ДОЛГОРОЧНИ КОН КРАТКОРОЧНИ
ОБРАЗОВНИ ПОЛИТИКИ**

8

ПРЕПОРАКИ:

9

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОД ПИСА ВО СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА: 2018 VS. 2022 ГОДИНА

ВОВЕД

Во 2022 година, Република Северна Македонија учествуваше во **Програмата за меѓународно оценување на учениците (PISA)**, тригодишно меѓународно оценување кое ги оценува образовните системи на земјите учеснички преку оценување на знаењата и вештините на 15-годишните ученици по математика, читање и природни науки. Репрезентативен примерок од 6.610 ученици од 111 училишта го заврши оценувањето, што претставува приближно 16.500 15-годишни ученици, или околу 91% од вкупното население на 15 години во Република Северна Македонија.¹

Оценувањето се состои од два едновременни тестови, од кои секој е тематски задржан на одреден предмет. На учениците им се даваат различни тест прашања и различни комбинации на предмети за да се обезбеди сеопфатно оценување. Тестовите се мешавина од квизови и прашања со избор, кои бараат од учениците сами да ги конструираат своите одговори. Покрај тоа, ПИСА ја анализира перцепцијата на учениците за училишниот живот.

Резултатите од ПИСА за 2022 година за Северна Македонија покажаа пад во однос на резултатите од ПИСА 2018 година по математиката, читање и природните науки. Свкупно, 15-годишниците во Северна Македонија беа под просекот на OECD по сите три предмети. Овие резултати предизвикуваат загриженост за квалитетот на образовниот систем во Република Северна Македонија и ја нагласуваат потребата од компаративна анализа за да се изнајдат причините за падот и да се идентификуваат можните стратегии за подобрување. Ситуацијата со образованието во РСМ бара итна акција, вклучително и разгледување на радикалната мерка за **прогласување вонредна состојба во образованието**. Ова би овозможило развој и спроведување на итни реформи кои не се под влијание на политичките партии, туку водени од експертизата и сите чинители во образовниот систем. Ваквите радикални реформи треба да дадат приоритет на одржливи политики и практики засновани на докази кои се однесуваат на причините за лошите резултати во последните години.

¹Резултати од ПИСА 2022:

<https://www.oecd.org/publication/pisa-2022-results/country-notes/north-macedonia-bfdbb774/#>

Следната табела претставува компаративна анализа на разликите помеѓу резултатите од ПИСА 2018 и 2022 година за Северна Македонија, елаборирана од Форумот за образовни промени:

ПИСА 2018 ГОДИНА	ПИСА 2022 ГОДИНА²
<p>Читање:</p> <p>Стапката на писменост во Северна Македонија на ПИСА 2018 беше една од најниските меѓу земјите и економиите-учеснички. Со оценка од 393, Северна Македонија беше рангирана на 69-то место од 79 земји, далеку под просекот на ОЕЦД од 489. (рангирање 69/79; Резултати од ПИСА 393) Ученици со слаб успех: 55%</p> <p>Математика</p> <p>Настапот на Северна Македонија по математика на ПИСА 2018 беше меѓу најниските од земјите учеснички. Со просечна оценка од 394, Северна Македонија беше рангирана на 68-то место од 79 земји, многу под просекот на ОЕЦД од 489. (рангирање 68/79; ПИСА Оценка 394) Ученици со слаб успех: 61%</p>	<p>Читање:</p> <p>Стапката на писменост во Северна Македонија на ПИСА 2022 е една од најниските меѓу земјите и економиите учеснички. Со просечна оценка од 359, Северна Македонија е рангирана на 71-то место од 80 земји, многу под просекот на ОЕЦД од 476. (рангирање 71/80; поени од ПИСА 359) Ученици со слаб успех: 74%³ Женски 78% Машки 68%</p> <p>Математика</p> <p>Настапот на Северна Македонија по математика на ПИСА 2022 е еден од најниските меѓу земјите и економиите - учеснички. Со просечна оценка од 389, Северна Македонија беше рангирана на 61 од 80 земји, што е далеку под просекот на ОЕЦД од 472. (рангирање 61/80; поени од ПИСА 389) Ученици со слаб успех: 66%⁴ Женски 68% Машки 65%</p>

² Споредување на перформансите на земјите и економиите во математиката, науката и читањето, ПИСА 2022: https://www.oecd.org/pisa/OECD_2022_PISA_Results_Comparing%20countries%E2%80%99%20and%20economies%E2%80%99%20performance%20in%20matematics.pdf

³ 26% од учениците во Северна Македонија постигнале ниво 2 или повисоко во читање (просек на ОЕЦД: 74%)

⁴ 34% од учениците постигнале барем 2 ниво на владеење во математиката (просек на ОЕЦД: 69%)

Природните Науки

Настапот на Северна Македонија по природни науки според резултатите од ПИСА 2018 беше меѓу најниските од земјите и економиите-учеснички. Со оценка од 413, Северна Македонија беше рангирана на 64-то место од 79 земји, далеку под просекот на ОЕЦД од 489.

**(рангирање 64/79; Поени од ПИСА 413)
Ученици со слаб успех: 49%**

Само **1% од студентите** во Северна Македонија се покажаа како добри познавачи на природните науки.

Ученичкиот животен стандард

7% од учениците во Северна Македонија изјавиле дека не се задоволни од својот ученички животен стандард.

Природните Науки

Настапот на Северна Македонија по природни науки во резултатите од ПИСА 2022 беше меѓу најниските од земјите и економиите-учеснички. Со просечна оценка од 380, Северна Македонија беше рангирана на 61 место од 80 земји, што е далеку под просекот на ОЕЦД од 485.

**(рангирање 68/80; ПИСА поени 380)
Ученици со слаб успех: 65%⁵**

Речиси ниту еден ученик не е добар познавач на природните науки.

Ученичкиот животен стандард

Резултатите од ПИСА 2022 покажуваат дека има пад на задоволството на учениците од нивниот живот во Северна Македонија во споредба со претходното оценување во 2018 година. 14% од студентите во Северна Македонија изјавиле дека не се задоволни од својот живот.

РЕЗИМЕ НА ПИСА 2022:

Предучилишно образование - Во Северна Македонија, 63% изјавиле дека посетувале предучилишно образование една или повеќе години (просек на ОЕЦД: 94%). Во просек, низ земјите на ОЕЦД, учениците на возраст од 15 години кои посетувале предучилишно образование повеќе од една година имаат повисоки резултати по математика од учениците кои никогаш не посетувале предучилишно образование повеќе од една година.

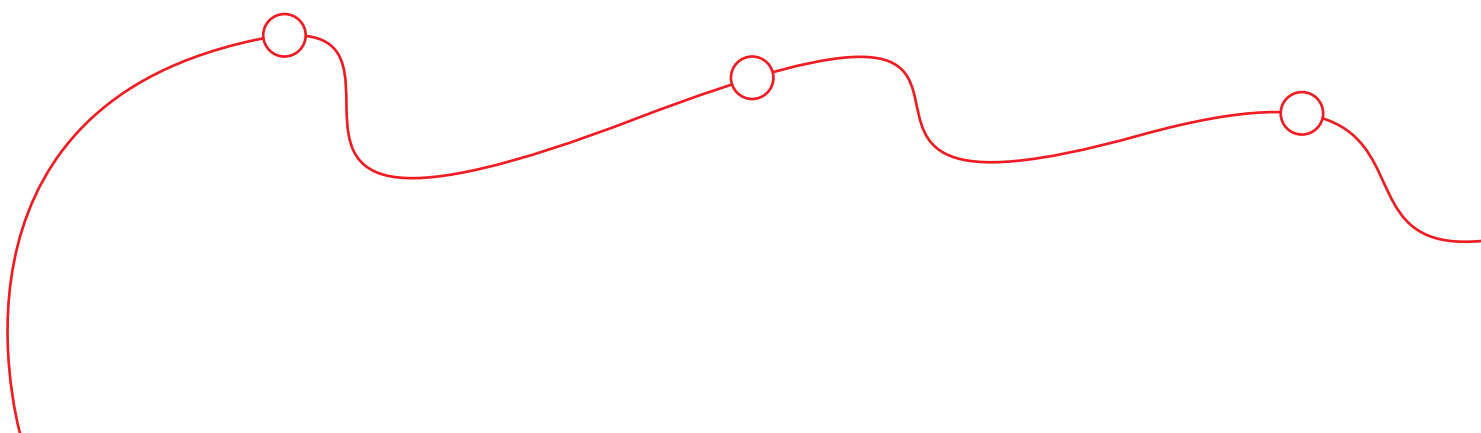
Училишна автономија - Според податоците, голем дел од средните училишта во Северна Македонија имаат поограничена автономија во споредба со другите земји и економии кои учествуваат во ПИСА.

Читање - Речиси 26% од учениците во Северна Македонија постигнале ниво 2 или повисоко во читање (просек на ОЕЦД: 74%). Во најмала рака, овие ученици можат да ја идентификуваат главната идеја во текстот со средна должина, да најдат информации засновани на експлицитни, а понекогаш и сложени критериуми и можат да размислуваат за целта и формата на текстот кога ќе им се даде експлицитно упатство.

Математика - Речиси 34% од учениците постигнале ниво 2 или повисоко владеење на математиката (просек на ОЕЦД: 69%). Во најмала рака, овие студенти можат да интерпретираат и идентификуваат, без директна инструкција, како една едноставна ситуација може математички да се претстави (на пр. вкупното растојание помеѓу две алтернативни правци или да ги претворат цените во различни валути).

Науката - Речиси 35% од учениците во Северна Македонија постигнале ниво 2 или повисоко во науката (просек на ОЕЦД: 76%). Во најмала рака, овие ученици можат да го идентификуваат точното објаснување за познати научни феномени и можат да го користат тоа знаење за да утврдат, во едноставни случаи, дали заклучокот е валиден врз основа на презентирани податоци.

Задоволство од ученичкиот животен стандард - Во 2022 година, 14 отсто од учениците во Северна Македонија изјавиле дека не се задоволни од својот живот, наспроти 7 отсто од резултатите во 2018 година.

ПРЕМИН ОД ДОЛГОРОЧНИ КОН КРАТКОРОЧНИ ОБРАЗОВНИ ПОЛИТИКИ

Иако резултатите од ПИСА можат да бидат корисна алатка за идентификување на областите на кои им треба подобрување во рамките на образовниот систем, важно е да им се пристапи со претпазливост и да не служат како единствена основа за реформи во образованието.

Контроверзијата околу ПИСА се раѓа после објавувањето на нејзините први резултати во 2000 година, со оглед на тоа што се базира на **два главни концепти: слободно пазарно размислување и глобализација**. Резултатите од ПИСА се сфаќаат многу сериозно од креаторите на политики и водат кон неолиберални образовни политики. Покрај тоа, со својот тригодишен циклус на оценување, ПИСА предизвика промена на фокусот кон краткорочните образовни политики дизајнирани да и помогнат на земјата брзо да се искачи на ранг листите, и покрај паралелните истражувања кои покажуваат дека трајните промени во образованието би можеле да траат со децении. Во денешно време, трендот е да се применат концепти и идеи од пазарната економија во областите на јавниот сектор, како што е образованието, како би биле поефикасни.⁶ Овој феномен е познат како „Нов јавен менаџмент“. Во исто време, економијата се глобализира и работната сила мора да соодветствува со тој феномен. Резултатите од тестовите и рангирањето на ПИСА се идеални за оваа намена, без разлика дали оваа употреба била една од намерите на истражувачите од ПИСА. (Сјоберг, 2016)

Феноменот „**ПИСА шок**“ се однесува на тенденцијата на некои земји да спроведуваат реформи во политиките како одговор на лошите резултати на ПИСА, често во кризна ситуација, кои се фокусираат на краткорочни придобивки наместо на одржливи подобрувања на образовниот систем (Брејкспир, 2014). Овој пристап може да доведе до тесен фокус на подобрување на резултатите од тестовите, наместо да се решаваат основните прашања кои придонесуваат за лоши образовни резултати.

Од суштинско значење за креаторите на политиките и образовните експерти во Северна Македонија е да земат предвид низа фактори и перспективи при развивањето на реформите во образованието, наместо едноставно да реагираат на рангирањето на ПИСА. Ова може да вклучува консултации со едукатори, т.е. професори, академска заедница и студенти за да се стекне сеопфатно разбирање на предизвиците со кои се соочува образовниот систем, како и можни решенија. Понатаму, важно е да се препознае дека образовниот систем е сложено и повеќеслојно прашање за кое не постои само едно решение. Она што функционира во една земја или регион не мора да биде ефективно во друга, и важно е реформите да бидат прилагодени на специфичните потреби и контекстот на Северна Македонија.

⁶Несогласувања во ПИСА: Зошто креаторите на политиката треба да внимаваат на резултатите од ПИСА:https://www.obessu.org/site/assets/files/2680/pisas_inconsistencies_-_why_policy-makers_should_be_cautious_with_pisa_results.pdf

ПРЕПОРАКИ:

Бр.	Препораки	Одговорна институција	Краткорочни показатели
1	Донесување и усвојување на новиот закон за средно образование	Министерство за образование и наука; Собрание на Република Северна Македонија	Новиот закон за средно образование во Собрание да се изгласа до вториот квартал од 2025 година
2	Усвојување на т.н „white paper“ за образованието	Влада на РСМ, МОН, и Собрание	Усвојување на документот во собранието на РСМ до третиот квартал од 2025 година
3	Зголемување на % од GDP за образование од 3,8% на 5%	Министерство за образование и наука, Министерство за финансии	Предлог зголемениот буџет за образование да се одобри во предлог буџет за 2025 година
4	Инфраструктурно инвестирање во јасли за зголемување на учеството на децата во предучилишното образование	Министерство за образование и наука, Влада на РСМ	Изградба или реновирање на 20 расадници во рурални средини во периодот 2025-2027 година. До 2028 година, околу 78% од децата посетуваат предучилишно образование за една година или повеќе
5	Тестирање за професори за академско пишување и артикулациони вештини како дел од нивната професионална евалуација	МОН; Биро за развој на образованието, Државен испитен центар	Воспоставување на пилот тестирање за професорите и оценување на резултатите до 2025 година
6	Зголемување на механизмите за следење за вработување/ ангажирање на нов наставен кадар во основните и средните училишта	Биро за развој на образованието	Имплементација на механизми за следење за вработување на наставници во текот на 2025 година

WWW.FECH.MK